

Futala Tibor hetvenéves

Kedves Tibor! Készült már Veled interjú, még a 3K hasábjain is. Akkor szigorúan szakmai kérdésekre válaszoltál. Életedet „storyk” szövik át meg át. De hát életed eseményeiről is elmondtál egyet s mást. A laudációkat, ünnepi beszédeket és írásokat – tudjuk – ki nem állod. Ezért arra kérünk, hogy nemrég elmúlt 70. születésnapod alkalmából dolgozzál! Felelj néhány olyan kérdésre, amely időszerűnek látszik. Mi ezzel köszöntenénk Téged. Tehát:

– Kívülről-betülről és alulról-felülről egyaránt ismered a könyvtárosi-könyvtári életet. Mi az, amiért szerinted érdemes könyvtárosnak lenni, mi az, ami ebben a pályában jó? És mi az, amiért pokol lehet egy könyvtáros élete, ami miatt eltanácsolnál erről a pályáról valakit, akinek szíved szerint jót kívánnál?

A könyvtárosság (itt és a következőkben mindenütt a szakirodalmi tájékoztatókat is beleértve) azért is jó és szép, mert sokféle képzettségű és előképzett-ségű embernek nyújt megélhetést. (Más kérdés: az anyagiakat mérhetnék kevésbé szűkmarkúan.) A többség számára megelégedettséget is. Ez utóbbiak közül nem hiányoznak azok sem, akik valamilyen – szülői, beiskolázási, politikai – kényszerítésből lettek könyvtárosok. Menet közben ugyanis rájöttek: van benne valami...

A szakma egyaránt érvényesülési lehetőségekkel kecsegteti azokat, akik egy-egy művészeti vagy tudományág (és mennyi a számuk!) felől érdeklődnek iránta, valamint azokat is, akik a (rohamosan, sőt: lélegzetelállítóan változó) technika-technológia felől. Aztán: a legkülönbélebb vérmérsékletű emberek ambícióinak kielégíthetősége is benne van annak a „valaminek” kínálatában, azaz éppen úgy csábíthat extrovertáltakat, mint introvertáltakat. A gyakorlás szintjei és módszerei tekintetében sem kevésbé differenciált, mint – találomra említtem – a pedagógus pálya (tanító, tanár, egyetemi tanár – kutató).

Ezen felül – persze – vannak a mindenki által elsajátítható könyvtárosi ismeretek. Az ontológiai jellegűek és a praktikusak. Úgy látom, hogy a képzés – időközben levetvén merevségre készítető „nyakravalóit” – ma már minden irányú-szintű igényt kielégítő könyvtárosi tudnivalók közlésére ajánlkozik. „Direkt” formákat tart fenn a tinédzser kor végén pályaválasztóknak és „indirekteket” (levelezőket és távképzéseket) a pályaváltóknak, akik között remélhetőleg a tudatosan váltók lesznek túlsúlyban (őket nevezik az egyházakban „kései hivatásúak-nak”), nem pedig a kényszerítettek.

Jómagam a „kései hivatásúak” könyvtárügyi fontosságát szeretném hangsúlyozni. Nélkülük ugyanis a fejlettebb munkamegosztással dolgozó könyvtárakban képtelenség olyan munkatársi gárdát összeválogatni s folyamatosan fenntartani, amely a rendeltetésszerű működést valósítja meg. Egy ilyen rezsím megszervezéséhez azonban igen bölcs és okos vezetőkre is szükség van.

A könyvtárosság vállalásától én jószerivel senkit el nem tanácsolnék. Ezzel szemben rossz hírű (mert rosszul vezetett) könyvtárban való állásvállalástól annál

inkább. Magát a pályaválasztást-pályaváltást pedig – ha valaki ilyen ügyben még hozzám fordulna – azzal próbálnám segíteni, amit a könyvtárosi pálya kínálatai örvén az imént elővezettem.

– *A könyvtárosságról mondták, írták már, hogy szakma, hogy tudomány, hogy hivatás, hogy küldetés, hogy misszió, hogy értelmiségi pálya, hogy aprófavágás stb. Szerinted micsoda? És mi lesz nem a távoli, hanem a közeljövőben? Mire számítson egy pályakezdő?*

A könyvtárosok összességéről szólva legjobb könyvtáros társadalomról beszélni, ha már egyszer ilyen változatos profiljaink vannak. E profilok mindegyikének közös jellemzője a szolgálat, bár a köztünk előforduló „decens” lelkek – mi tagadás – rühellik az iménti besorolást, lealacsonyítást éreznek benne. Mint ha a többi foglalkozás létjogosultságát nem a szolgálat határozná meg. Ugyan kérem. Egyik-másik tudósi (Sallai István „grállovagit” mondana) allűröket felvevő pályatársról egyébként még azt sem lehet feltételezni, hogy szakdolgozatát maga írta volna.

A könyvtárosság minden bizonnyal értelmiségi szakma. De még mennyire értelmiségi. Már a technikus fokozatban is az (kár, hogy középfokúnak szoktuk csúfolni az efféle felkészültséget). Az, hogy vannak benne aprófavágásra utaló mozzanatok, istenkém: melyik akár magasra értékelt szakmában – pl. az orvosiban – nincsenek?

Szóval: a könyvtárosság olyan értelmiségi szakma, amelynek vannak elméleti vonatkozásai, s amelyet kinek-kinek munkaköre által meghatározott módon kell művelnie. Az, hogy hivatás, küldetés, misszió volna az információs társadalmak felé történő átmenetbe, inkább retorika, mint valós követelmény. Nálunk tárgyszerűnek kell lenni, nem örömkatonának. Meglehet: Afrikában vagy Ázsiában helye van az efféle minősítéseknek.

Tudom: az információs kor beköszöntével kapcsolatban a szakirodalomban nagy helyet foglalnak el a Kasszandra-jóslatok: a közeli jövőben már nincs szükség (alig van szükség) könyvtárosokra és könyvtárakra. Ilyen eszmeifuttatások olvastán azonban korántsem suhintson meg bennünket a „könyvtárhálál” fagyos hidege. A könyvtárosság és a könyvtár nyilvánvalóan más lesz (igazában máris az), mint amilyen korábban, így még az én „úrfi koromban” is volt, de fennmarad. Az információk, közléstartalmak és teljes szövegek valamilyen inputja és outputja nélkül soha nem lesz meg a világ. Nil novum sub sole – ez ma és holnap egyaránt érvényes.

Mostanában a pályaválasztókkal és a pályaváltókkal kell-kellene intenzívebben foglalkozni. Az ő elszánásukat kellene a változatosság keretei között, de reálisan mintegy beszabályozni, illetve elősegíteni az efféle beszabályozást. Ha ez a tevékenység – a jelentősebb könyvtáraknak és a könyvtárosegyesületnek köszönhetően – módszeressé válnék, a főiskolai-egyetemi felvettek, de a pályaváltók is, sokkal magabiztosabban végeznék tanulmányaikat, majd, immár pályakezdőként, sokkal határozottabb lépésekkel érkeznének a könyvtári közéletbe, kevesebb tévedéssel „orrontanak meg”, hogy hol érdemes, hol kell állást vállalniuk. Különösen, ha a képzés idején sikerült „keresletkonformmá” fejleszteniük ismereteiket.

– *Hetven év ma már nem számít komoly életkornak. Vegyük mégis olybá, hogy nagy idő, nagy múlt. Ennek nagyobbik részét Te mégiscsak könyvtárosok közt,*

könyvtárakban töltöttem és töltöd. Valami bölcsességeket bizonynyal leszűrte belőle. Talán életkorodból is következnek szakmai aforizmák.

Amiről eddig szó esett, tulajdonképpen az volna a témakörbe vágó „bölcsesség-halmaz”, inkább bölcselkedés. Meglehet, ez némileg elűt a könyvtárosság szokványos miként felfogásától-értékelésétől. Ha valakinek nem tetszenék, írja a „nagy idő, nagy múlt” rovására.

Aforizmák, bárhogy töröm a fejem, nem jutnak az eszembe. Inkább üzennék valamit, ha a könyvtárügy nem veszi rossz néven. Az üzenet kiváltó oka az e hazában jellemző, bár indoktalan könyvtárosi féltékenység. Ezért mondom:

„Ha a könyvtáros társadalom hagyja, hogy bármi is megpróbálja manipulálni tudatát, alábecsüli objektív értékeit, hogy bárki is beavatkozzék in herens dolgaiba, úgy kell neki.”

Különb: köszönöm, hogy módom volt megnyilatkozni.

– *Mi meg azt, hogy megnyilatkoztál.*

Maurer Péter–Vajda Kornél

Tombor Tibor 90 éves

Dr. *Tombor Tibor*, a magyar könyvtárügy egyik igen jelentős egyénisége ebben az évben lett kilencven éves. E jeles alkalomból röviden ismertetjük életpályáját azért is, mert a fiatalabb könyvtáros nemzedék már kevésbé ismeri, ugyanis már elég régen, 1969-ben vonult nyugállományba.

Tombor Tibor 1909-ben született Fiumében, így második anyanyelve lett az olasz nyelv. A középiskolát szülővárosában, az egyetem jogi karát Budapesten végezte. Ezután a Külügyminisztériumban a Nemzetközi Vegyes Döntőbíróságok mellett működő Kormány megbízottak Hivatalában az olasz megbízott titkára volt, egyben az ottani jelentős jogi könyvtárat is ő vezette 1933-tól 1939-ig. Ezután a Pesti Hírlap újságírói tehetségkutató versenyén a második lett, így átkerült a laphoz 1939-ben, ahol hamarosan a külügyi rovatot vezette 1946-ig, az újság megszűntéig. Ezt követően az Országgyűlési Könyvtár hívta meg nemzetközi jogi szakértőnek, ugyanis akkor még a könyvtár a parlament jogi kutató intézete is volt.

Jelentős fordulat volt életében, amikor 1952-ben az Országos Műszaki Könyvtárba helyezték az Olvasószolgálati Osztály vezetőjének – Itt kell megemlíteni, hogy a *Sallai István* vezetésével alakult KMK is meghívta a tudományos osztály élére, de az akkori minisztérium másképpen intézkedett. – Az ebben az időben még a József körúton működő OMK Múzeum utcába történő áttelepítésében és az ottani palota épület könyvtárrá történő alakításában is jelentős része volt.

Közben széleskörű könyvtártudományi szakirodalmi munkát fejtett ki: jól mutatja ezt az alábbi rövid felsorolás is: „A könyvtári állomány raktározása; Olvasószolgálat” (1954); „Kiállítás, plakát, faliújság a gyermekkönyvtárakban” (1958). 1961-ben jelent meg „A könyvtári állomány védelme; A könyvhigiéncia

alapjai” című műve. Közben megválasztották az Országos Könyvtárügyi Tanács Könyvtárépítési Szakbizottsága elnökének. Feltehetően ezen körülmény miatt helyezték át 1958-ban az Országos Széchényi Könyvtárba, hogy a nemzeti könyvtárnak az egykori királyi palotába történő áttelepítésével, a műszaki tervezéssel foglalkozzon a Művelődésügyi Minisztérium megbízása alapján, együttműködve Havassy Pál építésszel és felhasználva korábbi tapasztalatait. Többek között az ő ötlete volt az OSZK két nagy raktártornyának elhelyezése a két udvarban, ő javasolta azt is, hogy az olvasótermeket helyezték rá a két raktártornyra. Mindezekről részletes tanulmányokat írt az OSZK Évkönyvben és könyvtáros szakfolyóiratokban. Közben a raktári osztályt is ő vezette.

*

Amint már említettük, hatvan éves korában nyugállományba vonult. Azóta elsősorban a magyar–olasz kulturális kapcsolatok történetével foglalkozik, többek között Marco Casagrande szobrász életéről jelent meg könyve két vastos kötetben olaszul Trevisóban 1980-ban. A „Veneto, Magyarország és az Adriai tenger” 1989-ben látott napvilágot.

Végül megemlíttjük, hogy élete folyamán több elismerésben részesült: Arany Érdemkeresztet kapott, s tagjává választotta az Olasz Köztársaság Lovagrendje és három olasz akadémia is.

Batári Gyula

Könyvtárvezetői pályázat

Pázmány Péter Katolikus Egyetem Jog- és Államtudományi Kara könyvtárvezetőt, esetleg helyettesvezetőt keres lehetőleg több nyelvben jártas vezetői gyakorlattal rendelkező jogász–könyvtáros személyében. A Kar támogatja a jelölt esetleges szándékát jogi könyvészeti (bibliográfiai) munka végzésére, illetőleg e körbe vágó ismereteknek jogi oktatásba és szakképzésbe történő bevonására. Közalkalmazottakat megillető többletjuttatásokat nyújtunk a köztisztviselőket megközelítő bérszínvonalon.

Jelentkezéseket kérjük a Kar Dékánja címére: PPKE JÁK, 1088 Budapest, Szentkirályi u. 28.